

Olomoucká synagoga nepřežila první den okupace

TISKOVÁ ZPRÁVA | 19. 10. 2017

VÝSTAVA: Olomoucká synagoga (1897 – 1939)

VERNISÁŽ: 19. 10. 2017 | 18.30

TRVÁNÍ DO: 7. 1. 2018

MÍSTO: Arcidiecézní muzeum Olomouc | Galerie

AUTOR VÝSTAVY | Gabriela Elbelová

KURÁTOR VÝSTAVY | Gabriela Elbelová

ARCHITEKTONICKÉ ŘEŠENÍ | Tomáš Lampar

GRAFICKÉ ŘEŠENÍ | Petr Šmalec

KONZERVÁTOR A RESTAURÁTOR | Ondřej Žák

INSTALACE | Ondřej Kutra, Vlastimil Sedláček, Filip Šindelář, Ondřej Žák

DOPROVODNÉ PROGRAMY | Hana Lamatová, Marek Šobáň

Hned v první den okupace vypálili olomoučtí fašisté unikátní synagogu v maursko-byzantském stylu, která stála za Terezkou bránou na dnešním Palachově náměstí. Její krásu, velikost i tragický válečný osud celé židovské obce připomene nová výstava v Arcidiecézním muzeu nazvaná *Olomoucká synagoga (1897 – 1939)*.

„Výstava má dvě části. První tvoří samotná architektura synagogy a tvorba architekta Jakoba Gartnera, druhou pak náboženský život olomoucké židovské obce do roku 1942, který připomenou textové panely s medailony významných představitelů obce, dobové fotografie nebo dochované modlitební knihy,“ uvedla kurátorka výstavy Gabriela Elbelová.

Návštěvníci uvidí i část dochovaného originálního vybavení zaniklé stavby.

„V letech 1942 až 1945 se konaly velké svozy cenných synagogálních předmětů na území celého protektorátu. Jednalo se zejména o stříbro a další hodnotné předměty. Všechno putovalo do Prahy, kde začalo vznikat Židovské ústřední muzeum. Po válce se u některých věcí podařilo díky darovacím nápisům určit, že pocházejí právě z Olomouce,“ vysvětluje Gabriela Elbelová. Kromě toho budou v Galerii k vidění lavice a vitrážová okna, která přežila požár stavby.

„V olomouckém templu bylo původně kolem sta lavic, ale zachovalo se jich jen deset řad. Už na konci roku 1939 je koupila farnost v Olšanech u Prostějova, kde v místním kostele sv. Jana Křtitele sloužily až do roku 2003. Tři řady lavic se podařilo získat občanskému sdružení *Respekt a tolerance* pro nedávno zrekonstruovanou synagogu v Lošticích. Právě odtamtud nám zapůjčili jednu řadu lavic spolu s pěti vitrážovými okny,“ doplňuje kurátorka.

Výstava představí také přerovského rodáka, architekta židovského původu Jakoba Gartnera, který postavil olomouckou synagogu v historizujícím stylu s maursko-byzantskými prvky. V této podobě navrhl synagogy i v Opavě a maďarském Debrecínu. „Žádná z těchto tří staveb však válku nepřečkala,“ říká Elbelová. Gartner stavěl i obytné domy, z nichž některé dodnes stojí v Olomouci.

„Vyprojektoval třeba budovu Pöttingea ve stylu anglické gotiky. Jeho dílem je také vila Eduarda Hamburgera na rohu Vídeňské a Havlíčkovy ulice. Osobnost architekta i kontext jeho díla přiblíží přednáška Pavla Zatloukala.“

Dny židovské kultury Olomouc

Nová výstava v Arcidiecézním muzeu Olomouc je součástí již desátého ročníku Dnů židovské kultury, které se konají od 19. do 29. října a jejichž pořadatelé jsou kromě Muzea umění i Židovská obec a Centrum judaistických studií FF UP. Program festivalu je letos obsahově nasměrován právě k tématu synagogy. Filmová sekce představí čtyři dokumenty pohlízející na synagogu jednak jako na specifický architektonický „žánr“, ale také jako na místo stmelující komunitu a uchovávající tradici a kontinuitu.

Pro odborníky je určena mezinárodní konference *Proměny židovského života: Moravští Židé na přelomu 19. a 20. století*. Divadelním lákadlem festivalu je představení komorní inscenace *Anna Franková* v režii Šimona Spišáka, za něž slovenská herečka Lucia Korená z nitranského Nového divadla získala prestižní *Dosku* (obdobu českých Cen divadelní kritiky) za nejlepší ženský herecký výkon roku. „Dětem i dospělým je určena městská hra *Přes zlaté kostky na cestě*, která nabídne neobvyklou odpolední procházku městem s poznáváním osudů a příběhů členu zdejší židovské komunity, a také nedělní loutková pohádka *Hlupáci z Chelmu* v podání pražského Studia Damúza,“ uvedl dramaturg festivalu Alexandr Jeništa. „Jazzově rockový nářez s prvky klasiky a elektroniky předvede izraelské trio *Tatran*, které se v Olomouci zastaví na turné mezi izraelskou Haifou a německým Frankfurtem.“

K duchovním vrcholům festivalu pak bude patřit návrat vzácného pergamenového svitku tzv. olomoucké Tóry, který patřival místní židovské obci. Za války se stal součástí nacistických svozů cenností ze synagog a v šedesátých letech ji socialistický režim prodal do Anglie. Tóra restaurovaná v USA se jako dlouhodobá zápůjčka vrací olomoucké Židovské obci téměř 80 let po té, co byla naposledy čtena v olomoucké Gartnerově synagoze.

Mgr. Alexandr Jeništa

dramaturg festivalu

Muzeum umění Olomouc | Denisova 47 | 771 11 Olomouc

K: Divadlo hudby | Denisova 47 | 771 11 Olomouc

T: 585 514 290 | M: 770 147 527

E: jenista@muo.cz

Mgr. Tomáš Kasal

tiskový mluvčí

Muzeum umění Olomouc | Denisova 47 | 771 11 Olomouc

K: Muzeum moderního umění | Denisova 47 | 771 11 Olomouc

T: 585 514 282 | M: 602 671 477

E: kasal@muo.cz | [web](#) | [facebook](#) | [twitter](#)